

FUNDAMENTALISTER OG KULTURPIONERER

Om Wycliffe Bible Translators

av

H. CHR. MAMEN

Verden over er kirker, misjoner og bibelselskaper opptatt med bibeloversettelser eller revisjoner av eldre bibeloversettelser. Det er et omfattende arbeide som takket være Verdens forenede bibelselskaper blir mer koordinert enn før.

For øvrig er det overraskende at Bibelen i vår egen tid for første gang er blitt oversatt til sprog som tales av folk som i århundrer har vært kristne. Men det er skjedd på Færøyene i den aller nyeste tid. De har tidligere brukt den danske bibel, men det var ikke tilfredsstillende, enda det bare bor 37 000 mennesker på disse atlantiske øyene. Bibelen på sitt eget sprog ville de ha, som mange nordmenn ville ha *boken* på nynorsk, selv om de godt kunne forstå riksmål. Her virker både nasjonale, sosiale og emosjonelle krefter!

Bibelen er oversatt til alle «offisielle» nasjonalsprog, men i mange land bor det minoriteter som taler sine egne sprog. Som våre egne samer kan disse lett bli forsømt, for kirkene, misjonene og bibelselskapene vil stort sett følge en «paulinsk» misjonsstrategi: Paulus konsentrerte sin virksomhet om de større byer, så kunne evangeliet selv bre seg ut til provinsene.

Men med de ressurser som kirken som helhet har i dag, både når det gjelder mannskap, økonomi og teknikk, er det mulig å ha arbeidet gående så å si i begge ender, i de store byer og i jungelen, både blant de førende folk og blant litteraturløse stammer som lever utenfor allfarvei.

Det er denne siste oppgaven som *Wycliffe Bible Translators* har tatt opp. Dette er en amerikansk, fundamentalistisk organisasjon som ensidig og energisk går inn for å få Bibelen eller

deler av Den hellige skrift oversatt til alle minoriteters og stammers sprog, hvor de enn måtte bo i verden.

Lederne for «Wycliffe» har meget bestemte oppfatninger når det gjelder misjon og oversettelsesarbeide. Vi siterer fra deres *Credo*:

- Hvert folk har mulighet til en levedyktig kirke hvis det har Guds ord i en folkelig og forståelig oversettelse.
- Det er bedre å ha to, tre som kan lese Bibelen i folkelig sprogdrakt, enn å ha mange som kan lese, men ingen oversettelse.
- Med Guds ord i hendene på noen få troende vil Ånden få troens ild tent hos andre, men en stor gruppe troende uten Bibelen oversatt til deres talesprog, vil dø ut.
- Så lenge et levende sprog ikke har Bibelen oversatt, har kristenheten ikke oppfylt sin plikt.
- Misjonens første mål er — ved siden av oversettelsesarbeidet — å kalle på nasjonale kirkeledere og predikanter. For det er ikke misjonærenes oppgave å lede kirken eller preke!

Organisasjonens historie kan føres tilbake til slutten av den første verdenskrig. Den unge misjonskandidat W. C. Townsend var innkalt til krigstjeneste, men en kvinnelig misjonær sa til ham: Mennene er feige som overlater misjonsarbeidet til oss kvinner, mens de selv drar i krig. Etter det søkte han — og fikk — fritakelse. Så bar det til Guatemala, hvor han prøvde å få en indianer interessert i å kjøpe en spansk bibel, men indianeren sa: *Hvorfor kan ikke Gud tale vårt sprog?*

Først var det indianere i Latin-Amerika som Townsend konsentrerte seg om. Han fikk stadig flere medhjelpere, og nå arbeider hans organisasjon med 308 forskjellige stammer blant indianere i Canada, USA og Latin-Amerika, i Afrika, Australia, Filippinene, Ny Guinea og Viet Nam.

Arbeidet har vakt oppmerksomhet blant linguister. Organisasjonen har nemlig utviklet en hjelpeorganisasjon *Summer Institute of Linguistics* (SIL) — først i Oklahoma, siden også ved universitetene i Nord-Dakota og Washington, i Queensland, Au-

stralia, i Vest-Tyskland og Storbritannia. Her møtes oversettelsesmisjonærer og forskere innen disiplinen «sammenlignende sprogvitenskap».

Townsend fikk advarsler fra mange da han planla å legge i vei inn i jungelen: Disse folk kommer likevel til å dø ut. De vil drepe hverandre med sine spyd, og hvis de ikke dreper deg, vil du dø av malaria eller din kano vil velte, og når du mister ditt utstyr, vil du være redningsløst forlatt så langt fra sivilisasjonen! Men Townsend hadde nok tenkt på mulige farer før han hadde tatt sin beslutning. Han var godt forberedt, og visste hva han gikk til, og ettersom hans organisasjon vokste, opprettet han treningsleir for sine misjonskandidater. Om en av disse leirene hører vi at den ligger vakkert til ved en elv, på grensen til selve jungelen i Guatemala. Under ledelse av en veteran i misjons- og oversettelsesarbeidet får de unge lære seg å leve like så primitivt som indianerne inne i jungelen. De må selv bygge sin hytte og lage sine møbler. De lærer å hankses med innsekter og slanger, manøvrere en kano, tilberede og like den mat som stedets befolkning bruker, de lærer førstehjelp, friluftsliv og naturligvis er det trening i lingvistik, som de fra før har fått opplæring i. Oppholdet i treningsleiren pleier å vare i fire måneder, og da levevilkår, klima og matskikker kan variere så sterkt, er det nå en rekke treningsleire i forskjellige deler av verden.

I 1948 fikk organisasjonen enda et hjelpemiddel, nemlig JAARS (Jungle Aviation and Radio Service), med egne fly og tilhørende mannskaper, radiosendere og teknikere. På den måten kan hver arbeidsgruppe, selv på de mest avsidesliggende steder, stå i daglig radioforbindelse med et av hovedkvarterene, og de kan få forsyninger og hjelp pr. fly på kort varsel!

Wycliffe Bible Translators har også en glimrende public relation-avdeling. De gir ut magasinet «Translation», bøker med det mest fengslende stoff fra arbeidsfeltene, og ved Verdensutstillingen i New York 1964–66 hadde organisasjonen egen paviljong. Det har også betydd mye at redaktøren av «Reader's Digest», Clarence W. Hall, har oppdaget dem. Engang skrev han følgende:

«Den som har et arbeide som fører med seg stadige reiser

jorden rundt, opplever ofte ting som overrasker og gleder, og det er møtet med de utrettelige kristne misjonærer. Både overraskelsen og gleden forhøyes når en besøker områder langt utenfor allfarvei, der hvor sivilisasjonen, som vi kjenner den, bare så vidt har meldt sin ankomst, hvor folk nettopp har fått de første anelser om en levemåte som er fullstendig utenfor de dristigste drømmer, hvor trollmenn har holdt folk nede i overtro så de var ukjente med annen form for liv enn trolldom, sykdom og undertrykkelse . . .» Han hadde møtt Wycliffe Bible Translators i arbeide.

Arbeidet med bibeloversettelser til litteraturløse sprog, med de nødvendige sprogvitenskapelige forarbeider, er en av de største kulturoppgaver som fins. Derfor har også den britiske historiker Arnold Toynbee besøkt en av arbeidsgruppene til Wycliffe (i Peru), og han skrev:

«Det som imponerte meg mest, var ånden i deres samfunn. Takket være deres innsats hadde den moderne materielle sivilisasjons ødeleggende innflydelse på indianerne blitt moderert, og indianernes møte med den moderne verden vil kanskje få et lykkelig forløp. Under mitt besøk har jeg sett moderne krefter i virksomhet i jungelen. Teknikken meier ned trærne, men den religion som dere representerer, gjør dog at indianerne ikke blir hjemløse og overlatt til seg selv og sin egen skjebne når de velldige maskiner omskaper skogen som har vært deres tilholdssted, jaktmark og hjem.»

I 1956 landet fem misjonærer med et lite fly på en elvebredd i Ecuador. De var kommet til Auca-stammen, utsendt av Wycliffe Bible Translators, men de ble alle drept den første dagen de var der. Rachel Saint, søster til en av misjonærene, tok imidlertid opp arbeidet som broren ikke hadde fått begynt på. Under verdenskongressen for evangelisasjon, holdt i Vest-Berlin høsten 1966, var hun tilstede, og hun kunne fortelle at Auca-stammen er på vei til å bli et kristent folk. En kan bo trygt blant dem, og en åndelig omveltning har funnet sted.

Wycliffe Bible Translators arbeider blant stammer som teller fra 50 til 50 000 medlemmer. De vil minne verden om at ikke

én er glemt av Gud. Deres folk skriver lærde avhandlinger, noen tar doktorgraden, om meget sjeldne sprog som er nære på å dø ut. En kan spørre om det er god misjonsstrategi å investere så mye i så mikroskopiske samfunn. Men «Wycliffe» spør ikke slik. Man er forvisset om at alle folk og stammer og tunger og ætter skal være representert i den store lovsangen for Lammets trone!

Denne artikkelen er blitt til på grunnlag av bøker og magasiner i Egede Instituttets bibliotek, bl. a. boken «Two Thousand Tongues to Go» — en boktittel som er et program, for ennå er det 2 000 stammespråk som er udekket når det gjelder Den hellige skrift. Adressen til organisasjonens hovedkvarter er: Box 1960, Santa Ana, Calif. 92702, USA.

Generalsekretær Per Kjøberg beretter i Santalen 1966 nr. 22/23 om et interessant møte med denne organisasjonen i Sør-Amerika.